

Kuźnicka, Barbara

Kierunki badawcze historii farmacji w Stanach Zjednoczonych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/2, 317-321

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KIERUNKI BADAWCZE HISTORII FARMACJI W STANACH ZJEDNOCZONYCH

W Stanach Zjednoczonych centralnym ośrodkiem badawczym i wydawniczym w zakresie historii farmacji jest Amerykański Instytut Historii Farmacji przy Uniwersytecie Wisconsin w Madison, w stanie Wisconsin (American Institute of the History of Pharmacy). Instytucja ma charakter towarzystwa naukowego, jej założycielem w 1941 r. był George Urdang, od kilku zaś lat dyrektorem jest Glenn Sonnedecker. Instytut współpracuje z Wydziałem Historii Nauki i Wydziałem Farmacji Uniwersytetu Wisconsin, na którym G. Sonnedecker wyklada *Historię farmacji ze szczególnym uwzględnieniem XIX w. w Europie i Ameryce*.

W siedemdziesięciolecie urodzin założyciela Instytutu, 13 czerwca 1952 r., ufundowana została doroczna międzynarodowa nagroda za prace z dziejów farmacji. Odznaczenie to, Medal George'a Urdanga, przyznawane jest przez Instytut na wniosek Międzynarodowej Akademii Historii Farmacji (z siedzibą w Holandii)¹.

Dynamiczny rozwój Instytutu jako placówki uprawiającej wszelkiego rodzaju działalność w dziedzinie historii farmacji przypisać należy zasługom G. Sonneckera. Instytut stworzył muzeum z bogatą, piękną kolekcją zbiorów, obejmujące m.in. kompletne wyposażenie XVIII-wiecznej apteki; w Instytucie organizuje się kolokwia naukowe; przygotowywane i wydawane są monografie z dziejów amerykańskiego aptekarstwa; tu zarazem mieści się redakcja czasopisma „Pharmacy in History”.

Z inicjatywy Instytutu podjęte zostały prace bibliograficzne. Wynikiem ich jest zbiorowe opracowanie obszernego działu historiografii farmaceutycznej w wydawnictwie *Bibliography of the History of Medicine of the United States and Canada, 1939—1960* (Baltimore 1964) oraz publikacja autorstwa A. Bermana *Pharmaceutical Historiography. Proceeding of a Colloquium Sponsored by the American Institute of the History of Pharmacy on the Occasion of the Institute's 25th Anniversary, Madison, Wisconsin, 22—23 January 1966* (Madison 1967).

Szczególną uwagę Instytut przypisuje prowadzonym od wielu lat pracom nad dokumentacją archiwalną z zakresu dziejów aptekarstwa amerykańskiego, głównie z wieków XVIII i XIX.

Oprócz wspomnianego wykładu G. Sonneckera w Uniwersytecie Wisconsin, w Stanach Zjednoczonych historia farmacji wykładana jest

¹ Po raz pierwszy Medal przyznano w 1953 r. uczonemu szwajcarskiemu Josephowi Antonowi Häfligerowi. Cudznaczonego Medalem (w 1957 r.) jest również Dirk Arnold Wittop-Koning z Holandii, profesor historii farmacji uniwersytetu w Amsterdamie, członek Rady Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki — dobrze znany polskim historykom farmacji m.in. z udziału w symposium naukoznawczym w Jabłonie w 1963 r. oraz w XI Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki w Warszawie i Krakowie w 1965 r.

również w Uniwersytecie Kalifornijskim w San Francisco przez W. Schwarza oraz w Smithsonian Institution w Waszyngtonie przez S. K. Hamarneh, kuratora Działu Nauk Medycznych Muzeum Historii i Techniki tej instytucji; S. K. Hamarneh wyklada *Farmację, medycynę i nauki pokrewne w średniowiecznym Islamie*.

Poza grupą badaczy zawodowych, pracujących na stanowiskach odpowiedzialnych w naszej nomenklaturze samodzielny pracownikom naukowym (jak np. G. Sonnedecker, G. Griffenhagen, D. Cowen, A. Berman, E. Stieb i S. Hamarneh), problematyką historyczną zajmują się także farmaceuci nie związani z ośrodkami naukowymi. Ich działalność przejawia się głównie w publikowaniu artykułów i książek oraz w kolekcjonowaniu zbiorów aptecznych, ich opisie i naukowej systematyzacji.

W szerokim zakresie zagadnień interesujących amerykańskich historyków farmacji częściej podejmowanymi tematami są: problemy ogólne farmacji dawnej i współczesnej; ewolucja, jaką przeszła nauka o leku, perspektywy i kierunki jej rozwoju; zagadnienia związane z nauczaniem w przeszłości i obecnie; związki farmacji z kulturą powszechną i rozwojem cywilizacji; wreszcie — społeczne aspekty zawodu farmaceutycznego. Autorem licznych monografii i artykułów jest przede wszystkim G. Sonnedecker², wiele pozostało w spuściźnie naukowej G. Urdanga³. Ukazały się także ciekawe publikacje D. Cowena⁴, G. Beala⁵, G. Griffenhagena⁶, K. L. Kaufmana⁷ i Ch. O. Lee⁸.

Intensywnie rozwijającym się kierunkiem prac historyczno-farmaceutycznych jest muzealnictwo. Rozpowszechniona pasja kolekcjonerska rozbudza zainteresowania przeszłością, tradycjami i rozwojem zawodu, pozwala dostrzec powagę i piękno starych wnętrz aptecznych, odkrywa tajemnice znaków i symboli na dawnych naczyniach. Trzeba przyznać, że piśmiennictwo dotyczące tej sfery zainteresowań jest bardzo obszerne. Poza pracami historyków częste są notatki i informacje kolekcjonerów.

Najlepszym w Stanach Zjednoczonych znawcą muzealnictwa farmaceutycznego jest G. Griffenhagen; wydaje na ten temat książki⁹, jest

² Opublikował m.in.: *Evolution of Pharmacy*. Madison (Wisconsin) 1965; *Perspectives in Pharmacy (Series of Essays on Historical and Social Aspects of Pharmacy)*. „Bulletin of the American Society of Hospital Pharmacists”, 1954, 1955; *Reflexions sur une vieille pharmacie americaine*. „Revue d'Histoire de la Pharmacie”, 1964; *Structure and Stress of American Pharmacy*. „Pharmaceutical Journal”, 1965.

³ Wymieńmy dla przykładu: *Pharmacy's Part in Society (Numerous References to United States Pharmacy)*. Madison (Wisconsin) 1946; *Pharmacy's State Associations from 1867 to 1946*. „American Drugs”, 1946; *Historical Research in Pharmacy*. „American Journal of Pharmaceutical Education”, 1946; *Development of Modern Pharmacy in the United States*. „Merc's Report”, 1947; *History of Pharmacy as an International Link*. Tamże, 1952.

⁴ Np.: *Pharmacy and Civilisation*. „American Journal of Pharmaceutical Education”, 1958; *The History of the Science of Pharmacy*. „Pharmacy in History”, 1962; *History and Pharmacy*. „Pharmaceutical Journal”, 1965.

⁵ *Pharmacy's Place in Scientific Development*. „American Journal of Pharmaceutical Education”, 1953.

⁶ Np.: *The Utility of Pharmacy's History*. „Pharmacy in History”, 1961.

⁷ Np.: *Pharmaceutical Ethics*. „American Journal of Pharmaceutical Education”, 1959.

⁸ Np.: *Outline of Assignments for History of Pharmacy*. Tamże, 1950.

⁹ M.in.: *Early American Pharmacies. A Pictorial Catalog of Apothecary Shop Restorations which are on Exhibition in the United States*. Washington 1955; *Pharmacy Museums*. Madison (Wisconsin) 1956; *American Pharmacy's Historical Collections*. Madison (Wisconsin) 1965 (wraz z G. Sonnedecker).

również często powoływany jako doradca i konsultant w sprawach związanych z rekonstrukcją starych aptek czy opracowaniem dokumentacji dla prywatnych muzeów aptekarskich. G. Griffenhagen interesuje się szczególnie zagadnieniem symboliki farmaceutycznej. Przede wszystkim znana powszechnie jest jego dwutomowa monografia o tematach aptekarskich w filatelistyce, a także inne prace¹⁰. Podobną tematykę — symboliki farmaceutycznej w malarstwie — podjął w swej książce G. A. Bender¹¹.

Inną dziedziną badań, cieszącą się dużym zainteresowaniem, są dzieje amerykańskich *drugstores*. Literatura tego kierunku jest bardzo różnorodna¹². Bliski związek z tą ostatnią tematyką mają prace poświęcone historii leków¹³. Najczęściej są to opracowania niewielkie, omawiające historię odkrycia poszczególnych środków leczniczych.

Wiele uwagi poświęca się dziejom aptekarstwa z okresu panowania brytyjskiego, głównie na terenach dzisiejszego stanu Virginia na wschodnim wybrzeżu Stanów Zjednoczonych. Znajduje się tu Jamestown — słynne miejsce wylądowania w 1607 r. Johna Smitha. W skład jego załogi obok kilku lekarzy wchodziło także dwóch aptekarzy. Pierwsze jednak apteki powstały w Virginii dopiero w pierwszych dziesięcioleciach XVIII w.

W Williamsburgu, drugiej po Jamestown stolicy, wśród zrekonstruowanych kamieniczek dzielnicy mieszczańskiej z okresu kolonii znaleźć można czynne — i otwarte dla turystów — typowe dla ówczesnego okresu sklepy, drukarnie, wianiarnie. Istnieje też odtworzona XVIII-wieczna apteka z wielkim miedzianym sztydem-moździerzem. We wnętrzu — ubrany w stylowy strój, w peruce, aptekarz waży pieczęłowicie na maleńkiej wadze medykamenty, wydobywane z tajemniczych słoików i szuflad. Wśród turystów apteka ma ogromne powodzenie.

Poza tą swoistą i reklamową raczej formą udostępniania zabytków przeszłości, na terenie Virginii znajduje się kilka interesujących naukowo muzeów i kolekcji prywatnych, a historia aptekarstwa kolonijnego bywa często omawiana na łamach książek i czasopism¹⁴.

Odrębny zakres zainteresowań historyków farmacji to problemy nuczania współczesnego i dawnego. Niegdyś pisał na ten temat G. Urdang¹⁵;

¹⁰ *Drugs and Pharmacy on Stamps*. Milwaukee 1967; *The Show Globe — a Symbol of Pharmacy*. „Practical of the Pharmaceutical Education”, 1958; *Sign and Signboards of Early American Pharmacies*. Tamże, 1958.

¹¹ *Great Moments in Pharmacy: the Stories and Paintings in the Series. A History of Pharmacy in Pictures*. Detroit 1966.

¹² Wymieńmy tu np.: G. Griffenhagen, *Early American Pharmacies*. „Practical of the Pharmaceutical Education”, 1953; tenże, *The Pharmacy in History: the American Drugstore*. „Drug Progress”, 1958; P. C. Olsen, *U. S. Drug-stores of Yesterday, Today and Tomorrow*. „Drug Topics”, 1957; G. Urdang, *The Evolution of the Drugstore during the Past 100 Years*. W: *Meyer Brothers Drug Company, 100th Anniversary Booklet*. St. Louis 1952; tenże, *Remarkable Evolution of the U. S. Drugstore*. „Pharmacy International”, 1954.

¹³ Np.: G. Griffenhagen, *Drug Supplies in the American Revolution*. „United States National Museum — Smithsonian Institute Bulletin”, 1961.

¹⁴ Np.: H. Clarke, *The Apothecary in Eighteenth-Century*. Williamsburg 1966; G. Griffenhagen, *Tools of the Apothecary*. Washington 1957.

¹⁵ *Pharmaceutical Education from the Historical Point of View*. „American Journal of Pharmaceutical Education”, 1942; *History of Pharmacy as an Academic Discipline*. „Journal of the History of Medicine and Allied Sciences”, 1948.

dziś szczególną wagę przypisuje się publikacjom G. Sonnedeckera¹⁶. Jest to zresztą temat wiecznie żywy i chętnie podejmowany w dyskusjach na zjazdach i kongresach.

Przedmiotem artykułów pióra A. Bermana¹⁷ jest historia farmacji szpitalnej. W wielu czasopismach specjalistycznych poruszane są także zagadnienia związane z przeszłością farmacji wojskowej, z rozwojem towarzystw naukowych, z życiem wybitnych farmaceutów i ich rolą w kształtowaniu się nowych dróg w zawodzie, wreszcie — problemy z dziejów przemysłu farmaceutycznego¹⁸.

Amerykańscy historycy okazują dużo uwagi rozwojowi badań nad dziejami farmacji w krajach europejskich, również w Polsce. Wyrazem tego są m.in. artykuły¹⁹ związane ze stanem obecnym i dziejami polskiej farmacji, muzealnictwa i nauczania oraz recenzje²⁰ naszych wydawnictw. Najczęściej autorem tych prac jest prof. Witold Saski z uniwersytetu w Nebraski.

Można żywić przekonanie, że dalszy rozwój wymiany informacji naukowej, jak też kontakty osobiste staną się czynnikami stymulującymi badania na polu historii farmacji w obu krajach.

НАПРАВЛЕНИЯ ИССЛЕДОВАНИЙ ПО ИСТОРИИ ФАРМАЦИИ В США

В США главным научно-исследовательским и издательским учреждением, ведущим работу в области истории фармации, является Американский институт истории фармации (American Institute of the History of Pharmacy) при Мадисонском университете, штат Висконсин. Директор института — проф. Глен Соннедекер. Институт издает журнал „Pharmacy in History”, публикует исторические книги. Институт учредил международную премию — медаль им. Джорджа Урданга, присуждаемую за лучшие научные труды по истории фармации.

К важнейшим проблемам, разрабатываемым американскими историками фармации, относятся общие вопросы древней и современной фармации, процессы эволюции науки о лекарственных средствах, перспективы и направления ее развития, обучение этой отрасли

¹⁶ *Science in American Pharmaceutical Education of the 19th Century*. „American Journal of Pharmaceutical Education”, 1951; *Probing Pharmacy's Past and Present*. „Pharmacy in History”, 1968. Także inni autorzy poruszają ten problem, np.: K. L. Kaufman, *Teaching Professional Ethics*. „American Journal of Pharmaceutical Education”, 1954; G. L. Webster, *Pharmaceutical Education; Historical Aspects*. „Bulletin of the Medical Library Association”, 1956; G. A. Bender, *A Revolution in Pharmaceutical Education*. „Modern Pharmacy”, 1956.

¹⁷ *The Formative Period (1920—1942) [of the American Society of Hospital Pharmacists]*. „Bulletin of the American Society of Hospital Pharmacists”, 1952; *Twenty Years of American Society of Hospital Pharmacists: a Tribute*. „American Journal of Hospital Pharmacy”, 1962.

¹⁸ Np.: H. S. Wilkinson, *History and Evolution of the Pharmaceutical Industry*. „Western Pharmacy”, 1960.

¹⁹ Np.: W. Saski, *Kracow Museum of Pharmacy*. „Journal of the American Pharmaceutical Association”, 1964; tenże, *The Development of Pharmacy in Poland*. „American Journal of Pharmaceutical Education”, 1958; W. Saski i H. Bukowiecki, *Pharmaceutical Education in Poland*. Tamże, 1958; S. Hamarneh, *The Pharmacy Museum at Kracow*. „American Journal of Hospital Pharmacy”, 1964.

²⁰ M.in. są to recenzje W. Saskiego o książce Roberta Rembielińskiego, *Historia farmacji*, oraz o pracy Wojciecha Roeskego, *A Brief Outline of the History of Polish Pharmacy*. Obydwie recenzje ukazały się w czasopiśmie „Pharmacy in History” w 1967 r.

знания, связи фармации с общей культурой и развитием цивилизации, общественные аспекты профессии фармацевта.

Институт уделяет большое внимание музейному делу и вопросам символики. Кроме того, институт занимается исследованием истории аптекарского дела и лечебных средств, а также вопросов, относящихся к истории фармацевтической промышленности.

THE DIRECTIONS OF RESEARCH IN THE HISTORY OF PHARMACY IN THE USA

The American Institute of the History of Pharmacy at the Wisconsin University in Madison is the main research and publishing centre in the field of the history of pharmacy. Professor doctor Glenn Sonnedecker is its director. The institute issues the periodical „Pharmacy in History”, publishes books on historical topics and is the founder of the international George Urdang Medal that is granted for distinguished works in the history of pharmacy.

General problems of pharmacy, both old and contemporary, the evolution which the knowledge about medicines has undergone, the perspectives and directions of its development, teaching, relations between pharmacy and general culture and the development of civilisation, finally — the social aspects of the pharmaceutical profession, all these problems are of primary importance from among those which the American historians of pharmacy are working on.

Museum directing and the problems of symbolism are two directions that are rapidly developing. Another subject to research is the history of pharmaceuticals and medicines and also the problems concerning the history of the pharmaceutical industry.